

תוכן העניינים

9	שלמי תודה
11	פתח דבר
15	מבוא
	יהדות פרובנס 15: פרובנס: סקירה היסטורית ותרבותית 15; יהדות פרובנס 17; הפצת התרבות הספרדית בפרובנס 18; מפעל התרגומים 19; הרמב"ם וכתביו בפרובנס 21; הזרמים ההגותיים בפרובנס של המאה הארבע-עשרה 22; השפעות מערביות על האליטה היהודית בדרום-מערב אירופה 23; יוסף כספי 24: תולדות חייו והשכלתו 24; האליטיזם במשנתו של כספי 28; תורת ההיגיון במשנתו של כספי 31; הקשר בין תורת ההיגיון לפרשנות ולפילולוגיה 33; יחסו של כספי לפרשנים ולמדקדקים אחרים 34; מטרת המחקר 36; מבנה הספר 38
41	פרק ראשון: תורת השפה
	מקורה ומעמדה של השפה בחשיבה ההלנית: זרמים עיקריים 41: השלב הראשון בהתפתחות השפה - הפקת הקולות הטבעית 42; השלב השני בהתפתחות השפה - השלב ההסכמי 43; השלב השלישי בהתפתחות השפה - דמות המנהיג 45; תורת השפה בפילוסופיה הערבית בימי הביניים 51: היחס הכללי לשפה במסורת האסלאמית ובתרבותה 51; התהוות השפה ותפקידה בפילוסופיה המוסלמית: אלפאראבי 52; דמות מחוקק השפה: הבדלים בין תפיסת אפלטון לתפיסת אלפאראבי 53; התהוות השפה במשנת הרמב"ם 55: השלב הראשון והשני בהתפתחות השפה 55; נקודות ציון בתורת הבלשנות המערבית 56: אפולוניוס דיסקולוס 56; המדקדקים בלטינית 57; השפעת הפילוסופיה וההשכלה הכללית על הבלשנות 60; תפיסת השפה אצל כספי 61: שלבים בהתהוות השפה 61; הקשר בין המסמן למסומן 62

64 פרק שני: הלוגיקנים ויחסם לתורת הדקדוק: בין בגדד לפרובנס

חכמת הלוגיקה לעומת תורת הדקדוק 66: הוויכוח בבגדד 66; עליונות הלוגיקה על פני הדקדוק במשנתו של אלפאראבי 67; עליונות הלוגיקה על פני הדקדוק בכתביהם של לוגיקנים עבריים: יוסף כספי 68; הגדרת תפקידה של הלוגיקה בימי הביניים: שתי תפיסות מרכזיות 70; הגדרת הלוגיקה במשנתו של אלפאראבי 71; הגדרת הלוגיקה במשנתו של יוסף כספי 74; סיכום 76

78 פרק שלישי: השפה העברית: מוצאה, מעמדה ותפקידה

השפה העברית בכתבי חכמי ישראל בימי הביניים 78: עליונות השפה העברית ותפקידה לשיטתו של ר' יהודה הלוי 78; עליונות השפה העברית לשיטת הרמב"ם 80; עליונות השפה העברית ותפקידה במשנתו של כספי 84: השפה העברית ותורת ההיגיון 86; מחוקק השפה העברית לדעת כספי 88; מחוקק השפה העברית החדשה – ועד הלשון והאקדמיה ללשון העברית 89

91 פרק רביעי: 'רתוקות כסף' – הכנסת עקרונות תאורטיים לדקדוק העברי

הדקדוק הספקולטיבי בבלשנות העברית 91: 'מעשה אפוד' לפרופיאט דוראן 92; 'מקנה אברם' לאברהם דבלמש 93; מבנה 'רתוקות כסף' וייעודו 95; תורת הלשון העברית של כספי כפי שהיא משתקפת ב'רתוקות כסף' 96; עקרונות לשוניים הנגזרים מן הפילוסופיה 97; עקרונות לשוניים הנגזרים מן הלוגיקה 109; עקרונות לשוניים הנגזרים מן הבלשנות המערבית 119; התייחסות לסוגיה דקדוקית באמצעות כללים תבוניים – מקרה בוחן של 'רתוקות כסף' 127; ההבחנה הלשונית בין זכר לנקבה ובין יחיד לרבים 128; ההבחנה הלשונית בין עבר לעתיד 130; סיכום ומסקנות 131

פרק חמישי: המילון 'שרשות כסף' ומקומו במדע הלשון ובמילונאות

133 העברית בימי הביניים

המילונאות העברית עד כספי 133: דוד בן אברהם אלפסי ומנחם בן סרוק 134; ר' יהודה חיוג' 136; ר' יונה אבן ג'נאח 137; ר' דוד קמחי 139; 'שרשות כסף': מילונו של יוסף כספי 139; המחקר על המילון עד כה 140; המילון וייעודו 143; מאפיינים כלליים של המילון 144; זמן כתיבת המילון 149; כתבי היד של המילון 150; קטעי המילון שבדפוס המצויים בידינו 152; ההקדמה למילון: מהדורה מדעית 153; השורש אב"ן: מהדורה מדעית 156; מקרה בוחן – הבדלים בפרשנות המילונית בין 'פְּתָאב אֶלְאָצוּל' ליונה אבן ג'נאח ובין המילון 'שרשות כסף' 159; פירוש מקובל המובא בשני המילונים 160; המצאת פירוש מחודש לשורש 164; מסקנות 167

169 סיכום כללי ומסקנות

172 נספחים

נספח א: פתיחת כספי לספר 'צרור הכסף' 172; נספח ב: פתיחת כספי לספר
'רתוקות כסף' 173; נספח ג: תוכן העניינים ('לוח זיכרון') של הספר 'רתוקות
כסף', שכתב המחבר 174; נספח ד: פתיחת כספי לספר 'שרשות כסף' 177

178 ביבליוגרפיה

195 מפתח